

A Comparative Study of Preschool Curriculum Elements on Scoop, Bank Street and Reggio Emilia Sites

Elaheh Rezaei^{1*}, Zahra Taleb²

1 Azad University, South Tehran branch

2 Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran

* Corresponding author: Elaheh Rezaei

Received: 2023-07-25

Accepted: 2023-08-25

Abstract

The purpose of the current research is to study the comparative elements of the preschool curriculum in the four components of the goal, content, teaching method and evaluation methods, in Scope, Bank Street and Reggio Emilia areas. This research is of comparative and qualitative type. Data collection has been collected using the study of all documents, papers and articles related to these approaches in the period of 1998-2021. Data analysis has been done using George Brady's four steps. The terms of the goal, all three approaches pay attention to developing self-confidence, communicating and creating cooperation. From the content aspect, all three approaches base their work on open and flexible contents and lessons such as art and skill development. In the field of methods, active and inclusive methods are of interest. In all three approaches, the coach has the role of a guide and the evaluation is process oriented. One of the differences between these three views is that in the SCOPE approach (USA) the emphasis was mainly on language learning, while the content in the Bank Street method (USA) is reported based on social studies, but in the Reggio Emilia (Italy) approach, more skills Research and development has been considered. The results obtained from this research can help the planners, authors of textbooks and teachers and other interested people of our country to have a broader view towards better compilation of curriculum elements, curriculum change and more appropriate selection of goals, content, teaching and evaluation methods. take action

Keywords: Comparative study, Curriculum elements, scoop, bankstreet, reggioemilia

© 2023 Journal of School Education in the Third Millennium (JSETM)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Rezaei, E. (2023). A Comparative Study of Preschool Curriculum Elements on Scoop, Bank Street and Reggio Emilia Sites. *JSETM*, 1(2): 1-16.

مطالعه تطبیقی عناصر برنامه درسی دوره ی پیش دبستانی در رویکردهای اسکوپ، بانک استریت و رجیو امیلیا

الهه رضائی*^۱، زهرا طالب^۲

^۱ دانشگاه آزاد واحد تهران جنوب

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران

* نویسنده مسئول: الهه رضائی

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۰۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۵/۰۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر مطالعه تطبیقی عناصر برنامه ی درسی دوره پیش دبستانی در چهار مولفه هدف، محتوا، روش تدریس و شیوه های ارزشیابی، در رویکردهای اسکوپ، بانک استریت و رجیو امیلیا می باشد. این پژوهش از نوع تطبیقی با رویکرد کیفی می باشد. گرد آوری داده ها با استفاده از مطالعه ی کلیه اسناد، مدارک و مقالات مرتبط با این رویکردها در بازه زمانی ۱۹۹۸-۲۰۲۱ جمع آوری شده است. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از مراحل چهار گانه جرج بردی صورت گرفته است. در زمینه هدف هر سه رویکرد به پرورش اعتماد به نفس و برقراری ارتباط و ایجاد همکاری توجه دارند. از بعد محتوا هر سه رویکرد محتواهای باز و انعطاف پذیر و دروسی مانند هنر و مهارت ورزی را اساس کار خود قرار میدهند. در زمینه روش روشهای فعال و فراگیر محور مورد توجه میباشد. مری در هر سه رویکرد نقش هدایتگر و راهنما را دارد و ارزشیابی فرایند محور میباشد. از جمله تفاوت های این سه دیدگاه اینست که در رویکرد اسکوپ (آمریکا) عمدتاً تاکید بر زبان آموزی بوده است این در حالی است که محتوا در روش بانک استریت (آمریکا) بر مبنای مطالعات اجتماعی گزارش شده است اما در رویکرد رجیو امیلیا (ایتالیا) بیشتر مهارت های پژوهشی و رشد مد نظر بوده است. نتایج به دست آمده از این پژوهش می تواند به برنامه ریزان، مولفان کتابهای درسی و معلمان و سایر علاقه مندان کشور مان کمک کند تا با دید وسیعتری نسبت به تدوین بهتر عناصر برنامه درسی، تغییر برنامه درسی و انتخاب مناسبتر اهداف، محتوا، روش های تدریس و ارزشیابی اقدام کنند.

واژگان کلیدی: مطالعه تطبیقی، عناصر برنامه درسی، اسکوپ، بانک استریت، رجیو امیلیا

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه آموزش مدارس در هزاره سوم محفوظ است.

شیوه استناد به این مقاله: رضائی، ا (۱۴۰۲) مطالعه تطبیقی عناصر برنامه درسی دوره ی پیش دبستانی در رویکردهای اسکوپ، بانک استریت و رجیو امیلیا. فصلنامه آموزش مدارس در هزاره سوم، ۱(۲): ۱-۱۶.

مقدمه

تا بتوانند ذهنی خلاق و محیطی سرشار از اکتشاف در دوران ابتدایی داشته باشند (Panagiota و Pia و Anika Lanz، ۲۰۲۲). یکی از ابعاد اساسی نظام آموزش و پرورش ابتدایی، موضوع برنامه ریزی درسی و برنامه درسی پیش دبستانی است. کودکان در دوره پیش دبستانی با تجربی مواجه می شوند

در دنیای امروز ضرورت توجه به نیازهای دانش آموزان بخصوص در سالهای اولیه مدرسه و دوره پیش دبستانی بیش از هر زمان دیگری احساس میشود. کودکان امروزی نیاز به رویکرد ها و برنامه درسی جدید و فضاهای متفاوتی در یادگیری دارند

بانک استریت به این نتیجه دست یافت که: برنامه درسی بانک استریت با در نظر گرفتن اینکه کودکان یادگیرندگان بسیار فعالی هستند طراحی شده. آنها به روش خود، آزمایشگر، کاشف، هنرمند و یادگیرنده فعال هستند. کودکان با سرعت خودشان یاد می‌گیرند و زمان خودشان را برای یادگیری صرف می‌کنند. برنامه درسی بانک استریت مفاهیم تاریخ، اقتصاد، تاریخ و حتی جغرافیا، شاخه‌های مختلف مطالعات اجتماعی را با شیوه‌های جذاب به کودکان آموزش میدهد.

Heckman (۲۰۱۷) با عنوان ارزیابی تأثیرات رویکرد رژیو امیلیا در زندگی نشان داد: فارغ التحصیلانی که در سالهای اولیه مدرسه در معرض آموزشهای رویکرد رژیو امیلیا قرار گرفته‌اند در موقعیت‌های شغلی، مهارت‌های عاطفی - اجتماعی، مشارکت در مسائل اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی نسبت به گروههایی که از سایر رویکردها استفاده کرده‌اند موفق‌تر هستند. Santin Merce (۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان رژیو امیلیا: ابزاری ضروری برای رشد تفکر انتقادی سالهای اولیه کودکی نشان میدهد که رژیو امیلیا بعنوان رویکردی برگرفته از فلسفه و هنر به فراگیر فرصت‌هایی برای تامل در یادگیری، تفسیر دست‌سازه‌های هنری، بیان عواطف و احساسات، و افزایش قدرت تفکر انتقادی را میدهد. Arseven (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان نقش رویکرد رژیو امیلیا در ارتقا برنامه درسی بیان داشت که رژیو امیلیا امروزه در بسیاری از کشورهای جهان بکار میرود و با توجه به اینکه بر اساس نظریه هوش‌های چندگانه و رویکرد سازنده‌گرایی بنا شده نقش مهمی در برنامه درسی دارد.

بر اساس نتایج این پژوهش رژیو امیلیا نقش مهمی در کیفیت برنامه درسی، فرآیند توسعه آن و تغییر نقش معلم و دانش‌آموز در دوره پیش دبستانی دارد. Mercilliot (۲۰۰۱) در پژوهشی تحت عنوان: ارزشیابی رویکرد رژیو امیلیا در دوره پیش دبستانی به این نتیجه دست یافت که: رژیو امیلیا، منطقه‌ای مرفه در شمال ایتالیا، محل یکی از نوآورانه‌ترین و باکیفیت‌ترین سیستم‌های شهر برای کودکان نوپا و پیش دبستانی در جهان است. رویکرد رژیو امیلیا به آموزش در دوران کودکی از ایده‌های بسیاری از متفکران بزرگ نشأت می‌گیرد، اما بسیار بیشتر از ترکیبی التقاطی از نظریه‌ها است. با در نظر گرفتن این نکته، نکات زیر در رابطه با یادگیرنده، مربی و دانش، راهنمای رویکرد رژیو امیلیا برای آموزش کودکان خردسال است: یادگیرنده دارای حقوق است، سازنده فعال دانش است و موجودی اجتماعی است. مربی در کنار کودک همکار و همیار، راهنما و تسهیلگر و محقق است. و دانش به‌عنوان ساخته‌شده

که پایه‌های شکل‌گیری شخصیت، مهارت‌ها و توانمندی‌های کودک در سنین بالاتر است. (Nasiopoulou, ۲۰۱۹) و (فاضلی و چنگال خوش ۱۳۹۴). شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که در سیستم آموزش و پرورش ایران، به این بعد از دوره آموزش ابتدایی، با وجود اهمیت بسیار زیاد آن، کمتر توجه شده است (عبدالمکی و همکاران، ۱۳۹۷). مراکز پیش دبستانی، می‌توانند با استفاده از رویکردهای آموزشی مناسب ضمن ایجاد جاذبه برای کودکانی که تازه از والدین خود جدا شده‌اند، بطور غیرمستقیم تأثیر مثبتی در روند تحصیلات آتی آنان داشته باشد این مراکز فرصت‌هایی را فراهم می‌آورد که کودک با آزمایش‌ها، اشیاء و مکان‌های متنوع روبرو شده و کسب تجربه می‌کند. کودک با دیگر همسن و سالان خود مواجه می‌شود و به تعامل معنی‌دار و غنی می‌پردازد چون اساس کار در پیش دبستان بر مبنای بازی می‌باشد، رویکردهای مورد استفاده در مراکز پیش دبستانی اکثراً کودک محور است که از رویکرد بازی و فعالیت‌ها پیروی می‌کند. (بابلی بهمنی، ۱۳۹۷). رویکردهای جدید در دوره پیش دبستانی با ایجاد خلاقیت و برقراری ارتباط می‌توانند فراگیری متناسب با دنیای امروز و شرایط زندگی دنیای ارتباطات و اطلاعات را فراهم آورند. بدیهی است که چنین برنامه‌ریزی نیاز به مطالعه دیدگاهها و رویکردهای مطرح دوره پیش دبستانی در دنیا دارد (Nesbitt و Farran, ۲۰۲۱)، (Jansoun, ۲۰۱۹). بی تردید استخراج اصول و ویژگی‌های هر یک از این رویکردهای آموزشی برنامه‌ریزان درسی و معلمین را در خلق برنامه‌های جدید و مطلوب بر اساس خصوصیات فرهنگی و بومی و نیز اهداف آموزشی مان یاری خواهد داد و نقش به‌سزائی در شکل‌گیری مناسب برنامه‌های آموزش و پرورش پیش از دبستان کشورمان ایفا خواهند نمود. با توجه به هدف پژوهش و مطالعه تطبیقی رویکردهای اسکوپ، رژیو امیلیا و بانک استریت ابتدا پژوهشهای صورت گرفته در این زمینه را بررسی کنیم.

Lerenz (۲۰۲۲) در پژوهشی به نقش هنر در رویکرد رژیو امیلیا پرداخت، نتایج این پژوهش نشان میدهد بکارگیری هنر در رویکرد رژیو امیلیا نقش بسزایی در رشد شناختی و یادگیری لغات در سنین بالاتر کودک را دارد و باعث میشود فراگیران بتوانند ایده‌های ذهنی خود را در قالب آثار هنری خلق کرده و با سناریو پردازی آنرا بیان کنند.

Zhiqi نیز در پژوهش (Zhiqi, ۲۰۲۱) خود برنامه درسی اسکوپ را به عنوان پشتیبانی برای یادگیری فعال کودکان در دوره ابتدایی بیان میکند و این رویکرد را زمینه‌هایی برای ایجاد خلاقیت و یادگیری در دروس دیگر دوره ابتدایی مطرح میکند. Corgi (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان اجرا و ارزیابی برنامه درسی

قرار دارد مریبان با شناسایی و به‌کارگیری این اصول و عوامل می‌توانند بافت یادگیری فعال بهینه‌ای برای یادگیرندگان فراهم آورند.

حیبی (۱۳۹۶) در پژوهشی به مقایسه رویکردهای والدورف، بانک استریت رژیو امیلیا پرداخته و بیان میکند هر سه این رویکردها به دلیل داشتن ویژگی‌های مطلوب وسعت استفاده در کشورهای مختلف و نتایج خوبی که از خود به جای گذاشته‌اند الگوهایی موفق به شمار می‌آیند و اگرچه نمی‌توان تنها یکی از آن‌ها را به عنوان بهترین الگو معرفی نمود اما می‌توان براساس امکانات و نیز ویژگی‌ها و توانایی‌ها علائق و شیوه‌های یادگیری متفاوت کودکان و دمیدن روح دینی و ملی خویش از هر سه رویکرد استفاده نمود.

قاسم تبار (۱۳۸۹) در مقاله‌ای تحت عنوان آشنایی با رویکرد بانک استریت در تربیت اوان کودکی: آشنایی با دیدگاه لوسی اسپراگ میچل بیان میکند بانک استریت تحول عظیمی در نگرش به کودکان رد زمان خود بوجود آورد.

فتحی واجارگاه، عارفی و ترقی جاه (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان: مطالعه چگونگی شکل‌گیری برنامه درسی برآمدنی با الهام از رویکرد رژیو امیلیا برای کودکان ۶ تا ۸ سال در این تحقیق چگونگی شکل‌گیری برنامه درسی برآمدنی با روش قوم‌نگاری موردبررسی قرار گرفته شده است. در برنامه درسی برآمدنی گروه معلمان با بررسی علایق و دغدغه‌های کودکان و مستند کردن آن امکانات گسترش پروژه‌ها را برای کودکان فراهم می‌آورند. برنامه درسی توسط کودکان به وجود می‌آید و توسط معلمان قالب بندی میشود. مراحل مختلفی از جمله شنیدن، پرسیدن و باز کردن موضوعات، پیشبینی مراحل آینده و ایجاد آمادگی برای حمایت، مستند سازی از کل فرآیند و بازنگری و هم‌فکری باهمکاران، کودکان و اولیاء جزء مراحل برنامه ریزی میشود. معلمان نقش‌های متنوعی را بازی میکنند؛ معلم به عنوان همراه و یادگیرنده، معلم به عنوان راهنما و معلم به عنوان محقق.. شادی، انرژی و سرزندگی از جمله مهمترین مشخصه‌های همه گروه‌های ذینفع بود. کودکان در قالب پروژه‌های بلند مدت یا کوتاه مدت فردی و گروهی به یادگیری می‌پرداختند. سه پروژه اصلی بلند مدت در این مدت توسط کودکان به اجرا درآمد و کودکان موضوعات متنوعی را در آنها آموختند.

علی رغم پژوهش‌های صورت گرفته داخلی و خارجی در زمینه رویکردهای دوره ابتدایی و نقش و اهمیت آن در زندگی کودک پژوهشی در زمینه مطالعه تطبیقی این سه رویکرد در ایران دیده نشده و سایر پژوهش‌ها رویکردهای دیگری را مقایسه کرده‌اند. از آنجاییکه دوره پیش دبستانی نقش مهمی در سال‌های اولیه

اجتماعی، شامل اشکال چندگانه دانستن و متشکل از کل‌های معنادار دیده می‌شود.

Kay (۱۹۹۶) در پژوهشی تحت عنوان چهار کلید اساسی در اجرایی کردن رویکرد رژیو امیلیا بیان کرد که:

چهار مولفه کلیدی در رویکرد رژیو امیلیا عبارتند از (۱) وابستگی متقابل والدین-معلم-فرزند، از جمله بازدید از خانه، ارتباطات، جلسات آموزشی، و اردوهای علمی (۲) شایستگی کودکان؛ (۳) استفاده از محیط‌های یادگیری کاربردی و زیبا؛ و (۴) معلمان به عنوان شریک در ساخت مشترک دانش.

حسینی خواه، صولتی اصل و کیان (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان مطالعه تطبیقی رویکردهای پیش دبستانی، سه رویکرد رژیو امیلیا، والدورف و مونته سوری پرداخته‌اند و به این نتیجه دست یافتند که در بعد اهداف، همه رویکردها به تقویت قوه تخیل کودک از طریق حواس تاکید دارند. از بعد روش‌های یادگیری، همه رویکردها بر فرآیند یادگیری تاکید دارند. رویکرد مونته سوری و رژیو امیلیا، بیش از سایرین رویکردها، فعالیت‌ها را به شیوه مساله محور طراحی کنند. انتقال مطالب به کودک به ویژه، رژیو امیلیا و رویکردهای والدورف، یادگیرنده محور است. تعامل کودک و معلم، به معنای فرآیند کمک به کودکان در رسیدن به یادگیری درونی است. تعامل انسان با محیط - از طریق حواس - اساس آموزش در همه رویکردها است. در بعد ارزشیابی به استثنای رویکرد مونته سوری که بر میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده تمرکز می‌کند، سایر رویکردها فرآیند مدار است.

باقرشاهی (۱۴۰۰) در پژوهشی تحت عنوان، ارائه الگوی برنامه درسی رویدنی پیش دبستانی با رویکرد رژیو امیلیا و پانزده مضمون شامل انعطاف پذیری در اهداف، مشارکت در اهداف، تاکید بر عدم اهداف از پیش تعیین شده، تمرکز بر علایق کودک، ماهیت غیرتجویزی محتوا، تسهیل‌گری محتوا، کاربردی بودن محتوا، استفاده از بازی، دیالکتیک، آموزش در لحظه، جوامع یادگیری، بارش مغزی و عمل محوری، فرآیند محوری و پروژه محوری در ارزشیابی را شناسایی کرد.

عبدالملکی (۱۳۹۷) در پژوهشی به واکاوی اصول و عوامل یادگیری فعال رویکرد آموزشی‌های اسکوپ در دوره پیش از دبستان نشان داد: در محیط یادگیری فعال، آموزگاران با ابزار گوناگون و پرورش تعاملات، تفکر کودکان را گسترش می‌دهند و کودک را در تقویت فکری، جسمی، اجتماعی و عاطفی کمک می‌کنند. اصول یادگیری فعال درهای اسکوپ بر مبنای چهار اصل می‌باشد که عبارتند از کار مستقیم با اشیاء، بازتاب فعالیت‌ها، خلاقیت، حل مسئله همچنین عوامل اصلی در یادگیری را در پنج عامل مواد کار، دست‌کاری کردن، انتخاب، زبان، حمایت

۱- مرحله ی توصیف:

۱-۱ **رویکرد رژیو امیلیا:** از ویژگی های رویکرد رژیو امیلیا ارائه تصویری بسیار قدرتمند از کودکان به عنوان موجوداتی با هوش، خلاق، توانمند، شایسته و دارای رفتار مناسب اجتماعی، و نیز اهمیتی است که در آن به جست و جوگری و تحقیق کودکان، توانائی آنها در طراحی و برنامه ریزی، همکاری با یکدیگر و یادگیری عملی داده می شود. این مدارس در ایتالیا خاص گروههای سنی نوپا تا ۳ سال و گروه سنی ۳ تا ۶ سال است. به نظر می رسد که در هیچ کجای دنیا، چنین ارتباط یکپارچه ای در تعاملات کودکان برای یادگیری دیده نمی شود. در این رویکرد، تأثیر آرای دیویی، پیازه، ویگوتسکی و حتی گاردنر دیده می شود. در این روش، کودکان فعالانه درگیر پروژه های دراز مدت هستند. می آفرینند، طراحی می کنند... و مربی از آنها حمایت می کند. هنر وسیله ی اولیه و عمده ی یادگیری است. برخی از عناصر اصلی رویکرد رژیو امیلیا عبارتند از:

- محیط غنی از وسایل زیبا و قابل جذب و درک برای کودک
- مبنا قرار گرفتن تفکر کل جامعه
- ساختار و نظام حمایتی خانواده (حمایت از برنامه ها، دنبال کردن آنها و ارائه پیشنهاد)
- فرایند محوری (اهمیت داشتن روند کار کودک و نه نتیجه ی آن)

این عناصر به طور بارز در فضاهای شگفت انگیز و زیبا، لبریز از کارهای کودکان و شواهد فعالیت هایشان، نمود می یابد. بخشی از هزینه ها از بودجه شهری تامین می شود. گروهی از کودکان سه سال با هم و با یک معلم می مانند و زندگی تحصیلی کودکان متأثر از فرهنگی است که، از آن آمده اند. (ترابی میلانی ۱۳۹۱)

در رویکرد رژیو امیلیا به سه نکته مهم تأکید می شود: نخست فراگیر کردن آموزش برای همه کودکان، دوم توجه به تمام جنبه های رشدی کودک و سوم توجه به محیط و افراد پیرامون کودکان در فرآیند آموزش. (ترابی میلانی ۱۳۹۱، ص ۴۸)

۲-۱ **رویکرد اسکوپ:** الگوی های اسکوپ در دنیا به عنوان الگویی منطبق بر دیدگاه پیازه معرفی شده است. اسکوپ رویکردی مبتنی بر یادگیری سازنده گرا و کودک محور است که در مرکز تمام فعالیتها و برنامه درسی خود یادگیری فعال قرار دارد. (عبدالملکی و بیاتی، ۱۳۹۷).

کودک دارد، بسیاری از محققین اعتقاد دارند که برنامه ها و دوره های پیش دبستانی اثرات دراز مدتی بر سازگاری، پیشرفت تحصیلی، جامعه پذیری و موفقیت های تحصیلی او در آینده دارد. بنابراین در هر رویکرد بر اساس عناصر برنامه درسی به مقایسه تطبیقی عناصر برنامه درسی (هدف، محتوا، روش، و ارزشیابی) در کشورهای منتخب پرداخته میشود. مهم این است که نسبت به رویکردی که انتخاب کرده ایم آگاه باشیم و بتوانیم از آن دفاع کنیم و انتخاب رویکردهای اسکوپ و بانک استریت را در آمریکا و رویکرد رژیو امیلیا را در کشور ایتالیا به سبب خاستگاه این رویکردها از همین کشورهاست به همین علت رویکردهای ذکر شده در همین کشورها بسیار قوی عمل کرده اند. با توجه به اهمیت نقش این رویکردها در برنامه درسی پیش دبستانی مراکز آموزشی درهای خود را برای تنوع در دیدگاه و فلسفه های فکری نسبت به آموزش کودکان باز کنند و از آنجایی که در ایران مطالعات تطبیقی خیلی دیده نشده لذا با توجه به موارد مطرح شده در این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این مسئله می باشیم که عناصر برنامه درسی در رویکرد اسکوپ، بانک استریت و رژیو امیلیا در دوره پیش دبستانی چگونه است؟

روش تحقیق

روش تحقیق تطبیقی کیفی است و اطلاعات و داده های مورد نیاز از طریق مراجعه به اسناد و مدارک کتابخانه ای، گزارش های پژوهشی و جستجو در شبکه جهانی اینترنت جمع آوری شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها و ارائه نتایج از الگوی جرج زی اف. بردی استفاده شده است. نمونه های مورد بررسی و مطالعه در این تحقیق سه الگوی برنامه های پیش از دبستان کشورهای آمریکا و ایتالیا شامل بانک استریت، رویکردهای اسکوپ و الگوی رژیو امیلیا است که به صورت نمونه گیری هدفمند انتخاب شده اند. جامعه پژوهش در این پژوهش همه ی اسناد و مدارک و مقالات مربوط به سالهای ۱۹۹۸ تا ۲۰۲۲ است که از بین تعداد ۲۱۲ مورد از این مقالات که درباره رویکردهای مختلف پیرامون عناصر اساسی برنامه درسی نگارش شده اند به ۹۵ مورد پرداخته می شود که شامل مقالات منتخب به سه رویکرد رژیو امیلیا (ایتالیا)، اسکوپ (آمریکا) و بانک استریت (آمریکا) درباره عناصر اساسی برنامه درسی می باشد که به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. روش تحلیل در این پژوهش، توصیفی مبتنی بر تجزیه و تحلیل مقایسه ای است که به روش مطالعه تطبیقی به نام جرج زی اف بردی شامل توصیف، تفسیر، همجواری و مقایسه استوار است.

اجتماع بپردازد و اجتماع شامل خانواده، مدرسه و جامعه ی بزرگتری است که بزرگسالان و کودکان با وجود تمام گوناگونی ها، در آن با یکدیگر تعامل می کنند و با هم می آموزند. (پیری، ۱۳۹۸)

در رویکرد تعاملی-رشدی بانک استریت بر دو جنبه تعامل و رشد، تاکید بسیاری می شود. در اصول کلی که به عنوان راهنمایی برای تنظیم برنامه درسی توسط Barbara Biber و Edna Shapiro و دیگران ارائه شده، آمده است:

- کنجکاوی طبیعی کودکان درباره ی خود و دنیای اطرافشان، نیروی محرکی برای یادگیری است و باعث توانمندی آنان در خلق معانی می شود. باید این کنجکاوی طبیعی را زنده نگه داشت.

- حس هر کودک نسبت به خودش از تجربیاتش با محیط فیزیکی و اجتماعی شکل می گیرد.
- رشد یعنی صعود در راهی که شخص، تجربیاتش را سازماندهی کرده و با جهان اطرافش دست و پنجه نرم می کند، این امر از شکلی ساده به اشکالی پیچیده و از یک راه به راه های متوالی توسعه می یابد.

- رشد در زمان های مختلف برای کودکان متفاوت ظاهر می شود، اما یک پیوستار است. معلمان باید بتوانند متناسب با رشد کودکان، آنان را با موضوعات و عناوینی رو به رو کنند که به کشمکش و درگیری کودکان با آنها و کسب تجربیات مناسب منتهی شود. مربیان باید بدانند که چگونه مفاهیم یا عقاید جدید را سازماندهی کنند و چگونه تجربی طراحی کنند که کودکان را به کشف درباره ایده های متفاوت هدایت نماید.

۲- مرحله ی تفسیر

۱-۲ اهداف رویکرد رجویامیلیا:

رویکرد رجوی امیلیا در پی آن است تا با ایجاد فرصتی برای تقسیم زندگی، مکانی فراهم آورد که همه افراد در شبکه ای از تعامل و همکاری قرار گیرند و ضمن برخورداری از احساس آزادی و اعتماد به یکدیگر برای عقاید مختلف احترام قائل شده و از بند تعصب و نابردباری آزاد شوند. این رویکرد می کوشد تا با تقویت حس هویت هر کودک و توجه به تفاوت های فردی و دادن حق انتخاب به او، این باور را گسترش دهد که هر کودک موجودی باهوش، کنجکاو، خلاق و توانمند با حقوق خاص خود است و نباید او را موجودی نالایق و شکننده با نیازهای ساده انگاشت. افزایش علاقه و انگیزه کودکان از طریق کمک به آنها در لمس لذت تحقیق و درگیر ساختن فعالانه آنها با مسائلی در ابعاد شناختی، عاطفی، فرهنگی، اخلاقی و هنری و همچنین مهیا کردن فرصت هایی برای کودکان به منظور همکاری با

اساس الگوی های اسکوپ بر مبنای فلسفه رشدی جامعی است که بیان می دارد یک برنامه آموزشی باید مطابق با وضعیت رشد فردی و سازگار با علایق و تمایل ذاتی کودک در یادگیری باشد. این نظریه رشدی در یادگیری کودکان، طرفداران زیادی در قرن بیستم داشته است که از جمله آنها می توان Friedrich Froebel، Maria Montessori، John Dewey، Vygotsky و بالاخره روان شناس و فیلسوف سوئیسی Jean Piaget و همکارانش نام برد. در حقیقت روش الگویی های اسکوپ براساس روش گام به گام یا رشدی - شناختی در آموزش است. در این روش، کودکان در آموزش به طور فعال شرکت می کنند و نظرات خود را به سلسله مراتب فکر، عمل و منطق تبدیل می نمایند مهارت ها و آگاهی های خود را بنا می نهد. الگوی های اسکوپ بر این باور استوار است که یادگیری فعال، اساس رشد و تکامل توانایی های نهفته انسان است و چنین یادگیری، در شرایطی محقق می شود که فرصت های یادگیری به شکل گسترده و مناسب فراهم گردد. (احمدی و حبیبی، ۱۳۹۶).

۱-۳ رویکرد بانک استریت:

در برنامه درسی بانک استریت گر چه علوم اجتماعی، هسته اصلی را تشکیل می دهد، اما در شاخه های دیگر شامل انسان شناسی فرهنگی، جغرافیا، تاریخ، سیاست، فناوری، علوم پایه و هنر گسترش می یابد. این برنامه برای کودکان ۳ تا ۱۴ سال قابل اجرا است که البته به تدریج بر عمق و پیچیدگی آن افزوده می شود. ساختن و انجام دادن، جغرافیا و مطالعات اجتماعی و علوم سازمان یافته سطوح این برنامه اند. (Jansoun, ۲۰۱۹)

لوسی اسپراگ میچل و سایر همفکرانش که تحت تأثیر اندیشه های جان دیویی قرار داشتند، ضمن انتقاد از شیوه اداره سنتی کلاس ها که در آن، آموزش بر سلطه و اقتدار معلم، قائم است، با انضباط تحمیل شده از بیرون به مخالفت برخاستند. (Dopira, ۲۰۱۸).

بانک استریت تلاش می کند، در جامعه آموزشگاهی، کودکان را به گونه ای بار آورد که آنان یکدیگر را علی رغم تنوع نژادی، قومی، طبقه ای، مذهبی، جنسیتی، ساختار خانواده، توانایی فیزیکی و سبک های یادگیری بپذیرند و با هم به احترام رفتار کنند. بانک استریت که به آموزش و پرورش به عنوان فرصتی برای ساختن جامعه ای بهتر می نگرند، مأموریت خود را در این می داند که از طریق به کار گیری تمام دانش قابل دسترس درباره رشد و یادگیری در فرآیند آموزش و ایجاد ارتباط معنا دار میان تدریس و یادگیری با دنیای بیرون، به بهبود آموزش و پرورش کودکان و مربیان آنها کمک کند و از این راه به تقویت

۳-۱-۳ اهداف رویکرد بانک استریت:

بانک استریت که می‌کوشد از طریق به‌کارگیری دانش موجود درباره‌ی رشد و یادگیری در فرآیند آموزشی، جامعه‌ی بهتری را رقم‌زند، در پی تحقیق اهدافی است که می‌توان آنها را چنین دسته‌بندی کرد:

- ایجاد محیط آموزشی به منزله‌ی الگویی از جامعه‌ی چند فرهنگی آمریکا، به منظور تمرین دموکراسی و احترام به عقاید و پیشینه‌های فرهنگی، نژادی، قومی، طبقه‌ای و مذهبی و نیز ساختار خانواده، توانایی ذهنی و فیزیکی و سبک‌های یادگیری افراد.

- تقویت حس خود آگاهی بر اساس تجربه‌ی کردن و تفسیر تجربی که از طریق یادگیری فعال در مطالعه‌ی انسان و جهان فیزیکی او حاصل می‌شود.

- تشویق به کار کردن و روبرو شدن شجاعانه با دنیای جدید، نیازهای جدید، مشکلات جدید و عقاید جدید.

- تقویت انعطاف‌پذیری در برابر تغییرات کلی که اصلی‌انکار ناپذیر در زندگی است و ایجاد توانایی تغییر دادن الگوهایی که دیگر برای زمان حال، مناسب نیستند.

- ایجاد اعتماد به نفس و تقویت حس همکاری و مسئولیت‌پذیری در کارهای مشترک و گروهی و تبادل اندیشه و افکار و نیز یادگیری مهارت‌های زندگی اجتماعی به عنوان شهروندی از جامعه.

- ایجاد باور تلاش کردن برای افزایش بهبود کیفیت زندگی خود و دیگران.

۳-۱-۲ محتوا و سازماندهی رویکرد رجویو امیلیا:

در رویکرد رجویو امیلیا محتوای برنامه‌های درسی در دوره‌ی پیش از دبستان به صورت اجرای پروژه‌ها به‌طور طبیعی ورود به حیطه‌های مختلف علوم تجربی، ریاضیات، ادبیات، هنر، مطالعات اجتماعی و مهارت‌های شفاهی گوش دادن و صحبت کردن و نیز آشنایی با حروف، اعداد، تصاویر و نوشته‌ها، مهارت‌های پژوهشی و رشد در ابعاد متفاوت را در پوشش واحدی از فرایند یادگیری براساس برنامه‌ی پیش‌رونده (تکوینی) امکان‌پذیر می‌سازد.

۳-۲-۲ محتوا و سازماندهی رویکرد اسکوپ:

در برنامه‌ی آموزشی‌های اسکوپ، تعاملات کودکان با دنیا در مجموعه‌ای از کسب مهارت‌های اصلی برای رشد و تکامل کودکان جمع‌آوری شده است و آنان را در رویارویی با محیط خود و درک آن یاری می‌نماید. مریبان از این مهارت‌های اصلی به عنوان یک چهارچوب ادراکی در مورد کار روزانه و

یکدیگر برای رسیدن به یک هدف مشترک که در قالب پروژه‌ها ارائه می‌گردد از اهداف دیگری است که این رویکرد در پی آن است. این رویکرد در تلاش است که مهارت‌های کودکان را در برقراری ارتباط پایدار با گروه همسالان و بزرگسالان افزایش دهد و به نشان دادن عکس‌العمل‌های مناسب آنان در حین مکالمات، بحث و گفتگو و نقد و بررسی کارهای همدیگر، رعایت نوبت و سهیم شدن در مسئولیت‌ها و یاری رساندن به یکدیگر و رشد اجتماعی کودکان کمک کند. (ملیجی، ۱۳۹۷)

افزایش توانمندی‌های کودکان در استفاده از مواد و رسانه‌های مختلف و افزایش توانایی آنها در طراحی، نقاشی، مدل‌سازی و خلق هر اثری که می‌تواند ابرازگر احساسات، عواطف، افکار، عقاید و دانسته‌های آنان باشد نیز از اهداف دیگر این رویکرد است. همچنین کوشش می‌شود تا با پرورش ساختارهای ذهنی کودکان و تشویق به اندیشیدن درباره‌ی آنچه که هست و نیست و نیز آنچه که می‌تواند باشد، به افزایش کنجکاوی، کشف، اختراع و ابتکار و قدرت حل مسئله کودکان، کمک شود. رشد مهارت‌های پژوهشی، مشاهده، توصیف، سوال‌سازی، سازماندهی و طبقه‌بندی، تحقیق و جستجو، فرضیه و امتحان آن، نیز از جمله دیگر اهدافی است که برای آن می‌توان برشمرد (ملیجی، ۱۳۹۷).

۳-۲-۱ اهداف رویکرد اسکوپ:

- حمایت از رشد کودکان.
 - پرورش اعتماد به نفس و شایستگی اجتماعی در کودکان.
 - ایجاد استقلال فکری.
 - ایجاد یادگیری فعال و نگرش توانستن و انجام دادن.
 - برنامه آموزشی‌های اسکوپ رویکردی آموزشی - مفهومی است که تلاش دارد کودکان در همه ابعاد رشد مثل علمی، اخلاقی، اجتماعی، روانی، فرهنگی، جسمی و... رشد کنند.
 - می‌توان اهداف این شیوه آموزشی را به صورت زیر خلاصه کرد:
 - یادگیری از طریق تعامل و درگیری فعال با اطرافیان، مواد، حوادث و عقاید.
 - ایجاد استقلال، مسئولیت‌پذیری و اعتماد به نفس در کودکان و آماده‌سازی برای ورود به مدرسه و جامعه.
 - آموزش طراحی برنامه‌های مختلف توسط کودکان و اجرای مستقل آن‌ها.
 - کسب دانش و مهارت به صورت آکادمیک، اجتماعی و کاربردی به وسیله آموزش‌های غیر آکادمیک.
- محتوا و سازماندهی آن (احمدی و حبیبی، ۱۳۹۶)

برنامه ریزی فعالیت ها، مشاهده کودکان و اطمینان از فراهم نمودن مهارت های گوناگونی که برای رشد جسمانی، ذهنی، اجتماعی و عاطفی کودکان خردسال ضروری است، استفاده می نمایند. (احمدی و حبیبی، ۱۳۹۶)

۲-۳-۲ محتوا و سازماندهی رویکرد بانک استریت:

برنامه ی مطالعات اجتماعی که هسته اصلی محتوای برنامه درسی بانک استریت در تمام سطوح است در حقیقت شامل مطالعه ی اجتماع از خانواده تا همه ی جهان و مطالعه زندگی بشر همان گونه که خود را لحظه به لحظه معرفی می کند و مطالعه ارتباطات و وابستگی های لازم برای زنده ماندن فیزیکی و روحی و روانی است. این محتوا برای هر سه سطح مقدماتی (۳-۶ سال)، متوسط (۱۰ تا ۷ سال) و عالی (۱۴ تا ۱۱ سال) یکسان است، اما به تدریج بر عمق و گستردگی آن افزوده می گردد. (جانسون، ۲۰۱۹)

۲-۱-۳ روش در رویکرد رژیو امیلیا:

روش این رویکرد، یک روش اکتشافی است؛ روشی که زمینه بروز و ظهور قدرت های درونی کودکان را فراهم می سازد و سبب رشد اجتماعی، علمی، ادبی، اخلاقی و هنری آنان می گردد. این رویکرد از طریق اجرای پروژه ها، سبب یادگیری عمیق در کودکان می شود. عنوان هر پروژه براساس علائق کودکان انتخاب می شود. مربیان با مشاهده بازی ها، پرسش ها، نیازها و اکتشافات کودکان و یا از طریق شنیدن مکالمات، خاطرات و داستان هایی که بازگو می کنند و یا براساس رویدادی که در محیط رخ می دهد و باعث تحریک کنجکاوی کودکان می گردد، عنوان پروژه را تعیین می کنند. مربیان و والدین نیز می توانند پیشنهادهایی در زمینه انتخاب ارائه دهند. به عنوان مثال، در یکی از مدارس رژیو، کودکان فکر کردند که زمین بازی شان خسته کننده شده است، بنابراین تصمیم گرفتند آن را جالب تر کنند. این اندیشه به موضوعی و عنوانی برای یک پروژه تبدیل شد. بارش برف و باران، هسته یک میوه، لانه پرنده ای روی درخت و... هر یک می توانند به موضوعی برای یک پروژه تبدیل شود. (حبیبی، ۱۳۸۶)

۲-۲-۳ روش در رویکرد اسکوپ:

اساس روش های اسکوپ، یادگیری فعال است و فرایندهای سازنده ارتباط متقابل که از طریق آنها ذهن پرورش می یابد، اجزای اساسی در روش آموزش هستند. همچنین از آنجا که کودکان نسبت به تجربه حسی مستقیم بهترین واکنش را نشان می دهند، استفاده درست از موضوعات و فعالیت جسمی - حرکتی نقش تعیین کننده در کمک به آنان برای شکل گیری مفاهیم،

ایده پردازی و ایجاد نمایش های نمادین ایفا می کند. از آنجا که های اسکوپ، مهارت های یادگیری مبتنی بر کودک - آگاهی راتشویق می کند، کودکان را قادر به تعامل مشترک و سازنده با هم کلاسی ها و مربیان می گرداند و آنان نتایج کوشش های خود را با مربیان و سایر کودکان از طریق گفت و گو و نقاشی و یا اشکال دیگر از طریق برقراری ارتباط صحیح می شود. عنصر اساسی در هر روز از کلاس های اسکوپ شامل توالی طراحی، اجرا و بازیگری است که هر کودک خود عهده دار آن است. سه جزء سازنده اصلی در کار روزانه کلاسی عبارتند از فعالیت های گروهی بزرگ یا گرد هم آیی، کارگاه های گروهی کوچک و کار مستقل در مراکز فعالیت در طول فرایند برنامه ریزی، اجرا و بازیگری. زمان های گروهی بزرگ و کوچک به معرفی مطالب جدید یا معرفی مفاهیم و مهارت های مناسب رشدی در حیطه های آکادمیک خاص اختصاص دارند (احمدی و حبیبی، ۱۳۹۶)

۲-۳-۳ روش در رویکرد بانک استریت:

در روش تجربه محور و مشارکتی بانک استریت، مفاهیم و مهارت های متفاوت حوزه های آموزشی مختلف مانند علوم، ریاضیات و یا موسیقی و هنر در بازی ها و کار تجربی روزانه، کودکان ادغام می شود و آنان ضمن برقراری ارتباط و تعامل و کار کردن با یکدیگر در قالب گروه های کوچک و یا بزرگ تجربیاتشان را با یکدیگر سهیم شده، هر تجربه را به رهنمونی جدید برای تجربیات بعدی تبدیل می کنند. در این روش، هر کودک، هر گروه کوچک و بزرگ و یا این که تمام کلاس، می تواند تجارب حاصل از مطالعات و بازدید هایش را به بحث بگذارد و از آنها برای باز آفرینی و ساخت معنا استفاده کند. مطالعات اجتماعی که در حقیقت مطالعه ی زندگی انسان و تعاملات او و مطالعه ی ارتباطات و وابستگی های لازم برای زنده ماندن فیزیکی و روانی او در جهان پیرامون است، به عنوان یک ارتباط دهنده میان حوزه های مختلف آموزشی، نقش بنیادی و اساسی را در برنامه آموزشی بانک استریت ایفا می کند. کودکان از طریق گردش های گروهی که از قبل توسط مربیان تنظیم می شود به تجربه ی محیط خویش می پردازند و پس از بازگشت به مرکز با یکدیگر درباره مشاهدات خویش بحث و گفت و گو می کنند و به تجزیه و تحلیل مسائل می پردازند و در این میان از وسایل و ابزار آلات مختلفی کمک می گیرند که مهمترین آنها کتاب و کتابخانه است. بانک استریت برای تثبیت این تجربیات، کودکان را به بازسازی آنچه دیده و فرا گرفته اند ترغیب می کند. این باز سازی ها خود را به صورت نقش های و نمودی در بازی های نمایشی، کاردستی، نقاشی، مدل های

به ارزیابی برنامه خود (حداقل یک بار در سال) و نیز استفاده از راه کارهای متنوع برای ارتقای یادگیری و شکوفایی براساس مشاهدات و ارزیابی مستمر از هر کودک می نماید. مؤسسه یک ابزار ارزشیابی مشاهده ای جامع High/Scope , Cor برای ارزیابی کودک به وجود آورده است. اجرای روش (COR) در ارزیابی کودکان بر پایه مشاهده مداوم کودک در شرایط عادی زندگی روزمره در محیط طبیعی اش استوار است. مدرسان، مربیان و متخصصین های اسکوپ از ابزار ارزشیابی کیفیت برنامه های اسکوپ (PQA) نیز استفاده می کنند. این ارزیابی، نگاهی جامع به تمام حیطه های عملیات برنامه دارد که شامل کلاس، خدمات خانواده، کارکنان و روش های مدیریت می شود و از نتایج آن می توان برای شناسایی نیازهای آموزشی کارکنان، مستند کردن نقاط قوت برنامه و حیطه هایی برای اصلاح و نشان دادن چگونگی حمایت برنامه هایی با کیفیت بالا در رشد و تکامل کودکان استفاده کرد. (مهدوی، ۱۳۹۸)

۲-۳-۴ ارزیابی در رویکرد بانک استریت:

از دیدگاه بانک استریت، ارزشیابی به عنوان یک فرآیند مستمر و جاری، بخش مهمی از آموزش و پرورش دوران اولیه کودکی و پایه مهمی در برنامه ریزی ها و تصمیم گیری های آموزشی است. ارزشیابی علاوه بر تعیین میزان رشد و پیشرفت هر کودک متناسب با اهداف برنامه، تعیین کننده میزان رشد و پیشرفت گروه های کودکان و در نهایت کل کلاس است (حبیبی، ۱۳۹۶).

۳-مرحله ی همجواری:

کنار هم قرار دادن و مقایسه مؤلفه های رویکردهای آموزشی در مرحله هم نشینی، نتایج به دست آمده از مراحل قبل با هم مقایسه می شوند. با هم با توجه به ویژگی های جزء مورد مطالعه معیارها در مرحله مقایسه به طور دقیق و با توجه به جزئیات، بر اساس شباهت ها و تفاوت ها مقایسه میشود (خواجویی و همکاران، ۲۰۱۹)

۱) اهداف آموزشی

اهداف بر اساس معیارهای رفتاری مقایسه شدند. ابعاد رشد، مهارت های فردی و اجتماعی، هنر و خلاقیت و عقاید مذهبی در جدول ۱ ارائه شده است

خمیری و ماکت های مقوایی و نیز سازه های ساختمانی و حتی در آشپزی، نشان می دهد. دربانک استریت هر روز ساعتی به داشتن فعالیت سالم و لذت بخش جسمی آزاد، در قالب ورزش و تربیت بدنی و آن هم در سالن ورزش اختصاص می یابد. برنامه موسیقی کودکان نیز، برنامه ای چند وجهی شامل تجربه موسیقی از طریق آواز خواندن، نواختن آلات موسیقی، گوش کردن و ساخت موسیقی و داشتن حرکات موزون همراه با آن است. در کارگاه هنر نیز کودکان با تنوعی از مواد احساس برانگیز برای ساختن چیزها روبرو می شوند و ضمن تحقیق در مورد طبیعت این مواد، از آنها استفاده می کنند تا بتوانند احساسات و برداشت هایشان از دنیا را با آنها نشان دهند. آموزش زبان دوم برای کودکان نیز بر این فرض استوار است که همه کودکان می توانند و می خواهند زبانی غیر از زبان خود را یاد بگیرند.

۲-۴-۴ ارزشیابی در رویکرد رجبو امیلیا

در این رویکرد، ارزشیابی از فرآیند یادگیری انجام می شود، ضمن آنکه به نتیجه نیز توجه می شود. به عبارتی دیگر در مدارس رجبو ارزشیابی بر نتیجه و فرآیند که درهم آمیخته اند، متمرکز است. مستند سازی راهی برای توصیف و بیان فعالیت های انجام شده کودکان به عنوان روشی برای اطلاع رسانی، نقش مهمی را در بالا بردن کیفیت پروژه ها و تولیدات کودکان رجبو ایفا می کند. از نتایج حاصل بر بازنگری این مستندات برای اصلاحات و تغییرات بعدی استفاده می شود و مربیان به کودکان اجازه می دهند که در یک هدف گروهی برای درک بهتر موضوع فعالیت ها را تکرار کنند و یا کارهای یکدیگر را اصلاح نمایند، ضمن آنکه تولیدات تکمیل شده کودکان مورد تقدیر و تشویق قرار می گیرد.

۲-۴-۴ ارزشیابی در رویکرد اسکوپ: های اسکوپ از مشاهده - نه آزمایش - برای ارزیابی کودک و ارزیابی برنامه حمایت می کند و معتقد است که مشاهده، معتبرترین و موفق ترین روش برای مستند کردن رشد و تکامل مستمر کودکان خردسال است. ارزشیابی در الگوی های اسکوپ شامل طیف وسیعی از تکالیف است که در آن مربیان و بزرگسالان، کودکان را به صورت دقیق مورد مشاهده قرار می دهند و به بررسی علایق آنها می پردازند سپس این مشاهدات را مورد تحلیل قرار می گیرند. با استخراج و تشخیص تجارب کلیدی، امکان برنامه ریزی روزانه فراهم می شود. همچنین این الگو، کارکنان را ملزم

جدول ۱: مقایسه ی اهداف آموزشی

مؤلفه	مقایسه شاخص	شاخص طبقه بندی	رجیو امیلیا	اسکوپ	بانک استریت
اهداف آموزشی	دامنه ی رفتاری	شناختی	√	√	√
		احساسی	√	√	
		روانی حرکتی			√
	ابعاد رشد	شخصی	√	√	√
		اجتماعی	√	√	√
	مهارت های فردی و اجتماعی	بهداشتی			
		آموزشی		√	
		عاطفی			
		ارتباط اجتماعی	√	√	√
		مهارت زبان	√	√	√
		آشنایی با فرهنگ ها			√
		تحقیق و اکتشاف	√	√	√
	هنر و خلاقیت	تفکر خلاق	√	√	
		استعدادهای	√	√	√
		هنر و آفرینندگی	√	√	√
	آموزش اخلاقی	مهارت های اخلاقی		√	√
		احترام به نظرات دیگران	√	√	√
		ادیان			√

های مختلف را نیز به کودکان آموزش بدهد در حالیکه در رویکردهای اسکوپ و رجیو امیلیا توجهی به ادیان نمیشود. در همه ی رویکردها خلاقیت و شناسایی استعدادها مهم تلقی میشود و برقراری مهارت های اجتماعی و زبان بسیار حائز اهمیت میباشد.

مطالعه این سه رویکرد به نظر می رسد که هر یک از این رویکردها علی رغم اینکه از عناصر و مولفه هایی مناسبی برخوردارند اما همچنان تفاوت هایی بنیادین با یکدیگر دارند. به نظر می رسد هیچ یک از رویکردهای مورد مطالعه نتوانسته است همه عناصر رادر خود داشته باشد.

۲) محتوای آموزشی

در این قسمت به مقایسه ی مطالب و فعالیت های آموزشی هر سه رویکرد میپردازیم و تفاوت ها و شباهت ها را بر این اساس در جدول ۲ بررسی خواهیم کرد.

اهداف رویکرد اسکوپ حمایت از رشد کودکان و پرورش اعتماد به نفس است و ومهارت حل مسئله، ایجاد استقلال فکری وانضباط فردی ویافتن اهداف شخصی ونگرش توانستن وانجام دادن، به دست آوردن شایستگی های اجتماعی وبرقراری روابط مناسب بادیگران در زندگی و در رویکرد بانک استریت هدف ایجاد محیطی آموزشی که به منزله الگویی از جامعه چند فرهنگی به منظور تمرین دموکراسی واحترام به عقاید و پیشینه های فرهنگی، نژادی، قومی، طبقه ای و مذهبی، ساختار خانواده، توانایی فیزیکی، شناختی و سبک یادگیری افراد و تقویت حس همکاری در کارهای گروهی و در رویکرد رجیو امیلیا هدف ساختن مکانی قابل اعتماد است که افراد در آن با همکاری و تعامل کار می کنند و به عقاید مختلف احترام می گذارند و از بند تعصب آزادند.

با توجه به جدول بالا میتوانیم اینگونه بیان کنیم که رویکرد بانک استریت تامل بیشتری بر ساختارهای فرهنگی و ادیان مختلف میکند و سعی بر این دارد تا جوامع مختلف و فرهنگ

جدول ۲: مقایسه ی محتوای آموزشی

مؤلفه	مقایسه شاخص	شاخص طبقه بندی	رجیو امیلیا	اسکوپ	بانک استریت	
آموزش، مواد و فعالیت ها	دانش شناختی	ارتباط حسی	√	√	√	
		علوم تجربی	√	√	√	
		مهارت تحقیق	√	√	√	
		سواد محیط		√		
			الگوها و روابط	√	√	√
			تاریخ			√
			جغرافی			√
			علوم طبیعی	√	√	√
	دانش روانی-حرکتی		فناوری متناسب با علوم			
			آموزش فیزیکی و حواس	√	√	√
			کارگروهی			√
	دانش هنری		آشنایی با ابزار و چگونگی کار کردن با آن	√	√	√
			فناوری پیوسته با هنر		√	√
			تئاتر			√
			موسیقی			√
	مهارت زندگی		فعالیت هنری		√	√
			گوش دادن	√	√	√
			صحبت کردن	√	√	√
			مهارت های اخلاقی		√	
			مبتنی بر مهربانی			
			حفاظت از محیط	√	√	√
			آشنایی با مقررات محیط			

اجرای پروژه ها به طور طبیعی، ورود به حیطه های مختلف علوم تجربی، ریاضیات، ادبیات، هنر، مطالعات اجتماعی، مهارت های شفاهی گوش دادن و صحبت کردن و آشنایی با نشانه های حروف، اعداد، تصاویر و نوشته ها، مهارت های پژوهشی و رشد در ابعاد متفاوت را در پوشش واحدی از فرایند یادگیری براساس برنامه پیش رونده امکان پذیر می سازد.

۳) روش های آموزشی

در این قسمت روش های تعامل در رویکردها بر اساس معیارهای فعال، اکتشافی، بازی و روش های مشارکتی در جدول ۳ تنظیم شده است.

-در محتوا و سازماندهی در رویکرد اسکوپ، هنرهای خلاق، زبان و ادبیات، رشد مهارت های جسمی و حرکتی و مهارت های زمانی و مکانی و رشد اجتماعی و عاطفی برای سال های پیش از دبستان تعریف شده است که این تجربیات در قالب ۱۰ طبقه، گروه بندی می شوند. این گروهها عبارت اند از سوادآموزی و زبان، بازنمود خلاق، ابتکار عمل و روابط اجتماعی، حرکت، موسیقی، اعداد، فضا، زمان، طبقه بندی و مجموعه سازی و محتوا و سازماندهی در رویکرد بانک استریت مطالعات اجتماعی به عنوان هسته اصلی محتوا شامل مطالعه اجتماعی از خانواده تا همه جهان، انسان شناسی فرهنگی، تاریخ، جغرافیا، اقتصاد و فناوری در پیوند با علوم پایه و هنر. همچنین ادبیات، زبان خارجی، موسیقی، تربیت بدنی، زبان آموزی و سوادآموزی و ایجاد ارتباط بین دنیای گفتاری و نوشتاری و توانایی استفاده از تجهیزات و مهارت پژوهشی. محتوا و سازماندهی در رجیو امیلیا،

جدول ۳: مقایسه روش های آموزشی

مؤلفه	مقایسه شاخص	شاخص طبقه بندی	رجیو امیلیا	اسکوپ	بانک استریت
مواد و روش های آموزشی	روش فعال	روش خودآموزی	√	√	
		کودک برای رشد جسمانی از طبیعت پیروی می کند		√	√
		توجه به خودپنداره	√	√	√
		روش تدریس فعال		√	
	روش اکتشافی	روش پروژه	√		√
		مشاهده ساده	√		√
		حل مشکل	√		
		خودانگیزگی فعال در فعالیت ها	√		√
		معلم به عنوان یک محقق	√	√	
		یادگیری از طبیعت			√
	بازی	از عناصر هماهنگی و تکرار استفاده میکند			
		ایجاد بستری برای تفکر ذهنی		√	
		استفاده از هنر	√	√	√
		روش آموزش خلاقیت	√	√	√
	روش مشارکتی	الگوی یادگیری مشارکتی	√		√
		یک فضای باز و قابل اعتماد ایجاد میکند	√	√	√
رویکرد حلقه				√	

در رویکرد اسکوپ عمدتاً تأکید بر اجزای خلاقانه یادگیری کودکان بوده است این در حالی است که در روش بانک استریت تمرکز بر یادگیری و کنکاش و مشاهده در کودکان گزارش شده است اما در رویکرد کشور ایتالیا تحقیق و تفحص اهمیت بسیار زیاد دارد. در هر سه رویکرد تأکید عمدتاً بر یادگیری و خلاقیت و معرفی مهارتهای جدید گزارش شده است.

۴) ارزشیابی

در جدول ۴ روش های بازخورد و اصلاح بر اساس معیارهای خود اصلاحی و بازخورد ارائه شده توسط مربی مقایسه شده است. در نهایت تمامی روش های ارزشیابی در این سه رویکرد را با یکدیگر مقایسه کردیم.

-در روش در رویکرد اسکوپ، اساس روش های اسکوپ، یادگیری فعال است و فرایندهای سازنده ارتباط متقابل که از طریق آنها ذهن پرورش می یابد، اجزای اساسی در روش آموزش هستند. در روش بانک استریت استفاده از تجربه مستقیم، کاوشگری و حل مسئله، مطالعات اجتماعی از طریق گردش های گروهی که از محیط درون مرکز و همسایگان آن آغاز شده و گسترش می یابد و در خلال آن مشاهده، طرح پرسش، تحقیق و جست و جو، بحث و گفت و گو برای یافتن پاسخ سؤالات با استفاده از امکانات مختلف مانند کتاب، فیلم های آموزشی، اسلایدها و لوح های فشرده و ترغیب کودکان به بازسازی آن چه درک کرده اند از راه هایی مانند نقاشی و سازه های ساختمانی و در رویکرد رجیو امیلیا هم روش پروژه محور که فعالیتی کل گرا، اکتشافی و مشارکتی است.

جدول ۴: مقایسه ی روش های بازخورد و اصلاح و ارزشیابی هر سه رویکرد

مؤلفه	معیارهای مقایسه	طبقه بندی معیارها	رجیو امیلیا	اسکوپ	بانک استریت	
روش های بازخورد و اصلاح	خود اصلاحی	قضاوت توسط کودک			√	
		تقویت توانایی شناسایی و رفع نقاط ضعف			√	
		جمع آوری حقایق	√	√	√	
		تحلیل و ارزیابی حقایق			√	
	ارائه بازخورد توسط مربی	عدم قضاوت و ارزیابی توسط مربی	√			
		بازخورد صادقانه را بر اساس تلاش های کودک و نه توانایی او ارائه دهید	√	√	√	√
		از موقعیت های طبیعی روزمره برای ارزیابی استفاده کنید	√	√	√	√
		اندازه گیری رشد و تکامل کودک با توجه به اهداف	√	√	√	√
		ارزیابی فرآیند یادگیری و نتایج	√	√	√	√
		استعدادیابی و شناسایی مهارت ها و توانایی ها				√

مشاهده، ثبت و ضبط گفت و گو و فعالیت های کودکان از راه های مختلف مانند یادداشت برداری، استفاده از ضبط صوت، عکس برداری و... آنچه که آنها در طی یک فرایند ساخته و ارائه می کنند، انجام می شود. -بازنگری و بهره مندی از این مستندات به عنوان راهی برای توصیف و بیان فعالیت های انجام شده و چگونگی یادگیری و رشد کودکان برای اصلاح و تغییر است.

در رویکرد اسکوپ عمدتاً تاکید بر مشاهدات مستقیم و یادگیری مستقیم کودکان بوده است این در حالی است که هدف در روش استریت نظارت و یادداشت برداری گزارش شده است اما در رویکرد کشور ایتالیا درگیر کردن حس کودکان با استفاده از مستند سازی اهمیت بسیار زیاد دارد. در هر سه رویکرد تاکید بر روشهای مستند سازی و مشاهده و عکس برداری دیده می شود اما در رویکرد ایتالیا این موضوع پر رنگتر دیده و متمرکز بوده است.

نتایج

تحقیقات زیادی در مورد اهمیت، ضرورت، اهداف و برنامه های درسی اولیه انجام شده است. آموزش دوران کودکی هر رویکرد آموزشی دیدگاه خاص خود را در مورد کودک دارد. برخی رشد شناختی را در اولویت قرار می دهند، در حالی که برخی دیگر بر اجتماعی یا عاطفی تأکید دارند. بدیهی است که همه جنبه های رشد کودک باید در نظر گرفته شود این امر مستلزم طراحی یک برنامه درسی صحیح است. بر این اساس، پژوهشگران حاضر تلاش کردند با بررسی مقایسه ای رویکردهای آموزشی جهانی پیش دبستانی در اجزای اهداف، فعالیت ها، روش های تعامل،

در معیار خود اصلاحی، طرفداران رویکرد بانک استریت کودک را تشویق به بیان افکار و اعمال می کنند در حالیکه در رویکرد رجیو امیلیا و اسکوپ قضاوت توسط خود کودک وجود ندارد. تنها رویکرد بانک استریت به تحلیل و ارزیابی حقایق میپردازد در رویکرد رجیو امیلیا قضاوت توسط مربی صورت نمیگیرد در حالیکه در رویکردهای بانک استریت و اسکوپ ارزیابی نتایج و رفتارها توسط مربی بررسی میشود. هر سه رویکرد از موقعیت های طبیعی روزمره برای ارزیابی استفاده میکنند و رشد و تکامل کودکان با توجه به اهداف قابل بررسی استو در نهایت هر سه رویکرد برای نتایج و فرآیند یادگیری مورد ارزیابی قرار میگیرند و در رویکرد بانک استریت اتعدادها به صورت منحصر به فردی در تمامی رشته ها شناسایی و ارزیابی میشوند در حالیکه در رویکرد رجیو امیلیا و اسکوپ استعداد یابی به صورت تخصصی در سالهای پیش دبستانی مد نظر نیست.

ارزشیابی در رویکرد اسکوپ، از مشاهده به جای آزمایش برای ارزشیابی حمایت می کند. ولی ارزشیابی در بانک استریت، به عنوان یک فرایند مستمر و جاری است. - در بانک استریت استفاده از فهرست های معلم ساخته و مشاهده فعالیت ها و میزان مشارکت و سازش پذیری کودکان با برنامه و ثبت مکالمات کودکان و تهیه مستندات و در نهایت ارائه یک تصویر کلی با تهیه مجموعه ای از اطلاعات درباره نیازها، فعالیت ها، علایق و توانایی خاص کودکان میباشد. این مجموعه در اختیار خانواده ها قرار می گیرد و گاهی برای بحث و تبادل نظر به اطلاع سایر همکاران و متخصصان هم می رسد. ارزشیابی در محیط رجیو امیلیا، تأکید بر مستندسازی است که از طریق

ادبیات، زبان خارجی، موسیقی، تربیت بدنی، زبان آموزی و سوادآموزی و ایجاد ارتباط بین دنیای گفتاری و نوشتاری و توانایی استفاده از تجهیزات و مهارت پژوهشی در تهیه محتوا حایز اهمیت است. نتایج این پژوهش با یافته های .. مانند پیری (۱۳۹۸)، احمدی (۱۳۹۸)، ملیجی و همکاران (۱۳۹۷)، هم سو می باشد. پیشنهاد میگردد در برنامه درسی پیش دبستانی به محتوایی مانند هنر، موسیقی روابط اجتماعی متناسب با شرایط و فرهنگ بومی ما بیشتر توجه گردد.

- در رابطه با روش، روش یادگیری در هر سه رویکرد یادگیری فعال است و فرایندهای سازنده ارتباط متقابل که از طریق آنها ذهن پرورش می یابد، اجزای اساسی در روش آموزش هستند. استفاده از تجربه مستقیم، کاوشگری و حل مسئله و در خلال آن مشاهده، طرح پرسش، تحقیق و جست و جو، بحث و گفت و گو برای یافتن پاسخ سؤالات با استفاده از امکانات مختلف مانند کتاب، فیلم های آموزشی، اسلایدها و لوح های فشرده و ترغیب کودکان به بازسازی آن چه درک کرده اند از راه هایی مانند نقاشی و سازه های ساختمانی صورت میگیرد. روش پروژه محور که فعالیتی کل گرا، اکتشافی و مشارکتی اساس کار این سه رویکرد را تشکیل میدهد. این پژوهش با یافته های Edwards (۲۰۱۷)، که بکارگیری روش های فعال و تجارب مستقیم و دست اول را در دوره ابتدایی ضروری می دانند هم سو میباشد.

در رابطه با ارزیابی که روشهای خود اصلاحی را مقایسه کردیم رویکرد بانک استریت به قضاوت توسط کودک و تقویت توانایی شناسایی و رفع نقاط ضعف می پردازد اما رویکرد های اسکوپ و رجبو امیلیا قضاوت توسط کودک را ندارند در هر سه رویکرد جمع آوری حقایق مد نظر است و در رویکرد رجبو امیلیا ارزیابی توسط مربی و همچنین قضاوت صورت نمی پذیرد در حالی که در رویکردهای اسکوپ و بانک استریت قضاوت و ارزیابی توسط مربی انجام می شود هر سه رویکرد از موقعیت های طبیعی روزمره برای ارزیابی استفاده می کنند که رویکرد رجبو امیلیا بر مستندسازی اهمیت بیشتری می دهد اندازه گیری رشد و تکامل کودک با توجه به اهداف در هر سه رویکرد و همچنین ارزیابی فرآیند یادگیری و نتایج انجام می شود در رویکرد بانک استریت استعدادیابی و شناسایی مهارت ها و توانایی ها حائز اهمیت زیادی است.

- ارزشیابی در این رویکردها مبتنی بر مشاهده به جای آزمایش است و به عنوان یک فرایند مستمر و جاری تلقی میشود. استفاده از فهرست های معلم ساخته و مشاهده فعالیت ها و میزان مشارکت و سازش پذیری کودکان با برنامه و ثبت مکالمات کودکان و تهیه مستندات و در نهایت ارائه یک تصویر کلی با تهیه مجموعه ای از اطلاعات درباره نیازها، فعالیت ها،

فضا و امکانات محیط و روش های بازخورد - به منظور ایجاد یک مدل بومی برای برنامه ریزان و پژوهشگران دید گسترده ای قرار دهند.

در مقایسه اهداف آموزشی این سه رویکرد به این نتیجه رسیدیم که در دامنه رفتاری ابعاد شناختی مورد توجه قرار گرفته است علاوه بر آن در رویکرد بانک استریت به بعد روانی حرکتی نیز توجه می شود در هر سه رویکرد همه ی ابعاد رشد شخصی و اجتماعی را در نظر گرفته میشود. در رابطه با مهارت های فردی و اجتماعی ارتباط اجتماعی و مهارت زبان را هر سه رویکرد مورد توجه قرار میدهند اما تفاوت عمده رویکرد بانک استریت با

رویکرد رجبو امیلیا و اسکوپ در آشنایی با فرهنگ هاست هر سه رویکرد حمایت از رشد کودکان و پرورش اعتماد به نفس و مهارت حل مسئله، ایجاد استقلال فکری و انضباط فردی و یافتن اهداف شخصی و نگرش توانستن و انجام دادن، به دست آوردن شایستگی های اجتماعی و برقراری روابط مناسب با دیگران در زندگی، سبک یادگیری افراد و تقویت حس همکاری در کارهای گروهی و در ساختن مکانی قابل اعتماد که افراد در آن با همکاری و تعامل تاکید میکنند. نتایج این پژوهش با یافته های بابلی بهمنی و همکاران (۱۳۹۷)، Zhiqi (۲۰۲۱) هم سو می باشد. بنابراین پیشنهاد میگردد با توجه به اهمیت همکاری و ارتباطات کودکان در دوره پیش دبستانی اهداف ذکر شده در برنامه درس پیش دبستانی لحاظ گردد.

در رابطه با محتوا و مواد آموزشی ارتباط حسی در هر سه رویکرد و مهارت تحقیق در نظر گرفته میشود در رویکرد بانک استریت تاریخ جغرافی علوم طبیعی آموزش داده می شود در حالی که در رویکردهای رجبو امیلیا و اسکوپ درس های تاریخ و جغرافی را آموزش نمی دهند در رابطه با دانش روانی حرکتی در هر سه رویکرد چگونگی کار کردن با ابزار آموزش داده می شود که اهمیت آن در رویکرد بانک استریت بیشتر است دانش هنری مانند تئاتر موسیقی و فعالیت های هنری در رویکرد بانک استریت نیز پرنگتر است اما در رویکردهای رجبو امیلیا دانش هنری محدود است مهارت های زندگی در هر سه رویکرد آموزش داده می شود و مهارت هایی همچون گوش دادن صحبت کردن و حفاظت از محیط زیست اهمیت فراوانی دارد و رویکرد اسکوپ بر مهارت های اخلاقی تاکید بیشتری میکند

به طور کلی هر سه رویکرد به زبان، بازنمود خلاق، ابتکار عمل و روابط اجتماعی، حرکت، موسیقی، اعداد، فضا، زمان، طبقه بندی و مجموعه سازی توجه میشود هم چنین مطالعات اجتماعی به عنوان هسته اصلی محتوا شامل مطالعه اجتماعی از خانواده تا همه جهان، انسان شناسی فرهنگی، تاریخ، جغرافیا، اقتصاد و فناوری در پیوند با علوم پایه و هنر قابل توجه است. همچنین

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

فهرست منابع

- Abdul Maliki P, Bayati, M. Studying the principles and active learning factors of the educational/scope approach in the preschool period. The first international congress and the fifth national congress of education and health of preschool children 2017. [Persian]
- Ahmadi Dastjardi M. Investigating the place of entrepreneurship in four global approaches to preschool and elementary school education, Montessori, HighScope, Reggio Emilia, Ontario, available at the National School Conference. 2018. [Persian]
- Arseven A. The Reggio Emilia approach and curriculum development process, International journal of Academic Research 2014; 6(1):166-171
- Baboli Behmai A. Core Elements of the Montessori Preschool Model Curriculum, First National Conference on New Findings. 2017. [Persian]
- Baghershahi Th. (1400). A new approach in educational sciences, 2021; 3(4). [Persian]
- Corgi S Bank Street Curriculum: Implementation and Assessment. 2021.
- Dopira K. Begining Essentails in Early Childhood Education. Canada, Delmar , cengage learning. 2018
- Edvards KL. *Early Childhood Education Yesterday , today , and tomorrow* (2nd ed). London: Routledge Edvard , Carolyn pop (2003). *Montessori life*. 2017; 15(1):34 -32 .
- Fadeli, Chengal Khosh. Reggio Emilia approach in preschool schools, National Conference of Elementary Education. 2014. [Persian]
- Fathi, Ajargah, Arefi, Targhee Jah. Studying how the curriculum was formed inspired by the Reggio Emilia approach for 6-8 year old children, Educational and Psychological Studies, 2009; 10(3). [Persian]
- Habibi P, Ahmadi Karacha A. Global patterns of preschool education. Soroush Publications. Tehran. 2016. [Persian]
- Heckman J. Evaluation of the Reggio Emilia approach to early education. Parma and Padova belonging to one of five age. 2017

علائق و توانایی خاص کودکان اختیار خانواده ها قرار می گیرد و گاهی برای بحث و تبادل نظر به اطلاع سایر همکاران و متخصصان هم می رسد. این نتایج با یافته های، Lorenzo (۲۰۲۲)، احمدی (۱۳۹۸) نیز ارزشیابی مبتنی بر رویکردهای پیش دبستانی را فرایند محور توصیه می کنند، هم سو می باشد. با توجه به مشکلاتی که در نظام پیش دبستانی ایران وجود دارد و طبق تحقیقات فراوان انجام شده در این زمینه محققان راهکارهای مشترک بیشماری ارائه نموده اند و از آنجا که نحوه اجرای اکثر این راهکارها در رویکردهای اسکوپ(آمریکا)، بانک استریت(آمریکا) و رژیو امیلیا (ایتالیا) بررسی شد، می توان در استفاده از رویکردهای ذکر شده از طریق مطالعات مشابهی که، در کشورهای مختلف برای بر طرف کردن مشکلات مشترک، انجام گرفته بهره برد، زیرا استفاده از روش آزمون وخطا فرصت های بیشماری را از کشور خواهد گرفت. از آنجا که حجم مقالات و پژوهش های انجام شده در زمینه استفاده از رویکردهای مورد نظر در کشورهای مختلف، بسیار زیاد است می توان از تجارب آنها استفاده کرد و با پرهیز از خودشیفتگی فرهنگی و تعصب راه را برای حل مسائل و مشکلات دوره پیش از دبستان هموار کرد. البته در این مسیر نباید تفاوت های فرهنگی، جغرافیای منطقه، نیازهای کودکان مورد غفلت واقع شود.

در نهایت با توجه به تحقیقات و یافته های پژوهش مربیان، نقش بسیار مهمی در اجرایی کردن یک نوآوری دارند و باید نگرش مربیان نسبت به این شیوه مثبت باشد در نهایت به صاحب نظران و متخصصان در برنامه ریزی و تعیین عناصر برنامه درسی برای مقطع پیش دبستان توصیه می شود با ملاحظه نقاط قوت هریک از سه رویکرد، اسکوپ، بانک استریت و رژیو امیلیا از نقاط قوت آنها بهره برداری نمایند تا مقطع پیش دبستانی از نتایج مفید هریک از رویکردها بهره ببرند.

موازین اخلاقی

در این مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل اخذ رضایت آگاهانه از شرکت کنندگان و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می دارند.

تعارض منافع

- Nesbitt KT, Farran DC. Effects of prekindergarten curricula: Tools of the Mind as a case study. Monographs of the Society for Research in Child Development, 2021; 86(1)
- Panagiota N, Pia W, Annika L. Preschool Teachers' Work with Curriculum Content Areas in Relation to Their Professional Competence and Group Size in Preschool: A Mixed-methods Analysis. 2021; 533-548
- Piri R. The optimal model of the curriculum for the pre-primary period, Educational Sciences, 2018; 2(5)5. [Persian]
- Qasim Tabar. Bank Street's approach in early childhood education. 2010. [Persian]
- Reggio E. The fourth national conference of modern studies and researches in the field of educational sciences and psychology of Iran, Qom, site. [Persian]
- Santn Merce F. Journal of New Approaches in Education Research(NEAR Journal) 2017; 6 (1): 50-56
- Torabi Milani. Analytical review of Reggio Emilia's educational approach and measurement of the level of awareness of pre-school center managers and trainers regarding the basic elements, 2013; 46. [Persian]
- Zhiqi C. The High-Scope Curriculum Support for Early Childhood Development –Take Active Learning in Young Children as an Example Advances in Social Science, Education and Humanities Research, 2021; 631
- Hosseinikhah, Solati Asl, Kian. Preschool educational approaches, a comparative study of Iranian Journal of Comparative Education, 2022. [Persian]
- Jansoun A. *Promoting childrens learning from Birth to Five Developing the new early years professional*. New York , open university press. first pub .2019
- Kay A. Reggio Emilia four key Ideas, texas child care, 1996; 20(2)
- Khajooi H, Soltani A, Asmi K. A comparative study of environmental education in the primary curriculum in Iran and selected countries, Environmental Education and Sustainable Development Quarterly, 2018; 8 (2): 9-24. [Persian]
- Lorenzo M. Art and aesthetic education in the Reggio Emilia Approach. International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education. 2022; 50(4).
- Mahdavi M. The role of curriculum planning in elementary schools, the fifth national conference on modern researches in the curriculum of Iran. 2018 [Persian]
- Maliji M. A comparative study of the preschool curriculum of Iran and some selected countries from the point of view of physical education, Research in Educational Sports, 2017; 14:277-300. [Persian]
- Mercilliott H. Early childhood education Journal cite this article . 2001; 29: 95-100.
- Nasiopoulou P. Investigating Swedish preschool teachers' intentions involved in grouping practices. Early Childhood Education Journal, 2019; 48(3), 325–335.